

ZARF (BELİRTEÇ)

Fiillerden, fiilimsilerden, sıfatlardan veya kendiyile aynı görevdeki kelimelerden (zarflardan) önce gelerek onların durumunu, zamanını, yönünü, miktarını belirten sözcüklere **zarf (belirteç)** denir.

Zarfların Özellikleri:

- ✓ Tek başlarına iken sıfatlar gibi isimden başka bir şey değildir. Zarf oldukları ancak cümlede belli olur.
- ✓ Cümlede genellikle zarf tümleci olarak kullanılır.
- ✓ Çekimsiz kelimelerdir. İsim çekim eki (hâl, iyelik, çoğul ekleri vb.) almazlar. Ama isim olarak kullanılabilenler bu görevde iken bu ekleri alabilirler.
- ✓ Zarfların birçoğu sıfat ya da isim olarak da kullanılabildiği için sıfatların ve zarfların tanımı ve özellikleri iyi bilinerek bu fark ortaya konmalıdır. Sıfat isimden önce gelerek onu niteler veya belirtir; ama zarf isimden önce gelmez.

Örnekler

Bugün **çok** yürüdüm. (fiilden önce)

Buraya **yarın** gelecekler. (fiilden önce)

İki eski dost **akşama kadar** sohbet etti. (fiilden önce)

Yarın da **bayağı çok** yürüyeceğiz. (zarftan önce, fiilden önce)

En güzel sen konuştun. (zarftan önce, fiilden önce)

En doğru kararı vermeliyiz. (sıfattan önce)

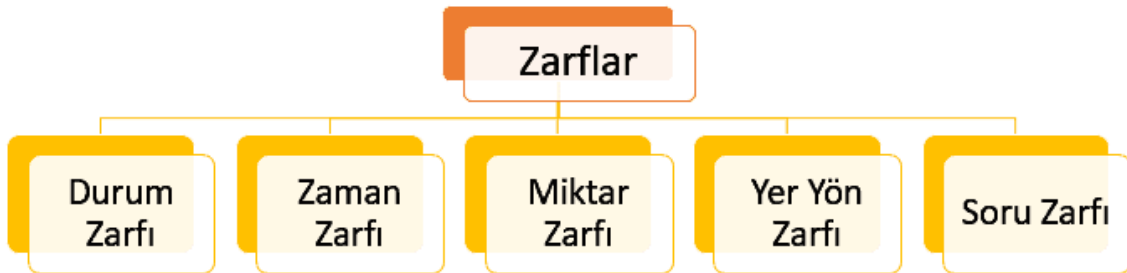
Çok hararetli tartışmalar oldu. (sıfattan önce)

Dün hava **daha** soğuktu. (adlaşmış sıfattan önce)

Mevsimlerin **en** güzeli ilkbahardır. (adlaşmış sıfattan önce)

Dargin durarak bir şey kazanamazsın. (fiilimsiden önce)

> Zarflar; **durum zarfı, zaman zarfı, miktar zarfı, yer-yön zarfı ve soru zarfı** olmak üzere beşe ayrılır:

1. Durum Zarfları

Fiilin bildirdiği işin, oluşun veya hareketin durumunu, özelliğini veya sebebini belirten zarflardır. Fiile, fiilimsiyeye sorulan “nasıl?” veya “neden, niçin, niye?” sorularına cevap verir.

Örnekler

» Öğrenciler konuyu **dikkatle** dinliyordu.

» Tüm söylediklerimi **yanlış** anlamış. (nasıl anlamış? → yanlış)

» Arabanın motoru **gürültülü** çalışıyor. (nasıl çalışıyor? → gürültülü)

» Konuyu **uzun uzun** tartıştılar. (nasıl tartıştılar? → uzun uzun)

» **Hür** doğdum, **hür** yaşarım. (nasıl doğdum? → hür / nasıl yaşarım? → hür)

» **Uyanamadığı için** gelmemiş. (neden gelmemiş? → uyanamadığı için)

» **Sessiz** durursan seni parka götürürüm. (nasıl durursan? → sessiz)

» İçeri **sevinçle** girip boynuma sarıldı. (nasıl girip? → sevinçle) (girip sözcüğü fiilimsidir.)

- **Durum zarfları kendi içinde sınıflandırılır**

a. Niteleme Zarfları

Fiile ve fiilimsiye“ nasıl” sorusu sorularak bu zarflar bulunabilir.

Niteleme sıfatlarının çoğu niteleme zarfı olarak kullanılabilir.

- Eğri oturalım, doğru konuşalım.
- Düşüncelerini ne güzel dile getirebiliyorsun!
- Çocukça hareket ediyorsun.
- Böyle gelmiş, böyle gider.
- Söyleyeceksen böyle söyle.

-ce eşitlik eki ve -le vasıta hâl eki almış kelimeler durum zarfı olarak kullanılabilir:

- ” kardeşçe, gizlice, sessizce, hafifçe, yavaşça, hızlıca...”
- “hızla, kahkahayla...”
- Küçük kız güzelce süslendi. (niteleme)
- Babasını sevinçle karşıladı. (niteleme)

Bağ-fiiller (zarf-fiil), deyimler, yansımalar, ikilemeler de niteleme zarfı olarak kullanılırlar:

- “gülerek, ağlayarak, oturmadan, gelip...”
- “gözü arkada kalarak, canından bezmişçesine...”
- “şakır şakır, tık tık, küt küt, şırıl şırıl...”
- “dik dik, boylu boyunca, tatlı tatlı...”
- Adam çekine çekine içeri girdi. (niteleme)
- Kâğıtları paket paket gönderdi. (niteleme)
- Yiğitseniz teker teker gelin. (üleştirme, niteleme)

İsimler de niteleme zarfı olarak kullanılabilir:

- Gül kokuyordu seni.
- O, bu dünyada delikanlı yaşadı.

b. Kesinlik Zarfları

“elbet, elbette, asla, mutlaka, hiç mi hiç, ne olursa olsun, kuşkusuz, hiç kuşkusuz...”

- Elbet bir gün buluşacağız.
- Seni asla unutmayacağım.
- Hayvanları ve bitkileri hiç incitmem.
- İyiliklerinizin karşılığını mutlaka göreceksiniz.

c. Yineleme Zarfları

- İkide bir karşıma çıkıyor.
- Konuyu bir daha anlatayım.
- Bu akşam yine arayacağım.

d. Olasılık Zarfları

“bakarsın, belki, ola ki, sanıyorum.”

- Ola ki arayacağı tutar.
- Sanıyorum aramaz.

e. Yaklaşıklık Zarfları

“aşağı yukarı, şöyle böyle, hemen hemen”

- İşim hemen hemen bitti. (yaklaşıklık)

f. Üleştirme Zarfları

- Uçaklar ikişer ikişer geçiyordu üstümüzden
- Askerler teker teker nöbet yerlerine dağıldılar.

g. Sınırlama Zarfları

- Dün ancak iki saat çalışabildim.
- Bu kötü alışkanlıklardan artık uzak durmalısın

2. Zaman Zarfları

Fiilin bildirdiği işin, oluşun veya hareketin zamanını belirten zarflardır. Fiille, fiilimsiye sorulan “**ne zaman?**” sorusuna cevap verir.

Başlıca zaman zarfları şunlardır:

“**dün, bugün, yarın, şimdi, gece, gündüz, güpegündüz, gündüz gözüne, cuma günü, haftaya, önceki gün, akşam, sabah, akşamleyin, sabahleyin, az önce, geç, iki gün, iki saat, on dakika, iki günde, iki saatte, uzun süre, uzun zaman, biz gelmeden, demin, henüz, hâlâ, daha, gene, yine, artık, sonra, evvelâ, daima, hep, henüz, hemen, geceleri, sabahları, önceden, ayda bir, buraya gelmeden, anlatırken, yaşarken ...**”

Örnekler

- » Soğuk hava **haftaya** etkili olacaktı.
- » **Haftada iki gün** balık **yemeliyiz**. (**ne zaman** yemeliyiz? → **haftada iki gün**)
- » Okullar **haziranda** **kapanacak**. (**ne zaman** kapanacak? → **haziranda**)
- » **Sabahları** iki kilometre **koşarım**. (**ne zaman** koşarım? → **sabahları**)
- » **Bugün gitti, yarın gelecek**. (**ne zaman** gitti? → **bugün / ne zaman** gelecek? → **yarın**)
- » **Eve gelir gelmez yattı**. (**ne zaman** yattı? → **eve gelir gelmez**)
- » **Her bayram** köye **gidip** akrabalarımızı ziyaret ederiz. (**ne zaman** gidip? → **her bayram**) (gidip sözcüğü fiilimsidir.)

3. Yer-Yön Zarfları

Fiilleri veya fiilimsileri yer-yön bakımından belirten zarflardır. Fiille, fiilimsiye sorulan “**nereye?**” sorusuna cevap verir. Yön zarfları yalın (ek almamış) halde kullanılırlar. “**Aşağı, yukarı, içeri, dışarı, ileri, geri, öte, beri, doğru**” en çok kullanılan yön zarflarıdır.

Örnekler

- » Pencereden **aşağı** **bakıyor**.
- » Gece yarısında **dışarı** **çıkılmış**. (**nereye** çıkmış? → **dışarı**)
- » Üşüyünce **içeri** **girdi**. (**nereye** girdi? → **içeri**)
- » **İleri** **gitme**, biraz **geri** **gel**. (**nereye** gitme? → **ileri / nereye** gel? → **geri**)
- » **Aşağı** **bakınca** başı dönmüş. (**nereye** bakınca? → **aşağı**) (bakınca sözcüğü fiilimsidir.)

UYARI Yer-yön zarfları çekim eki almazlar, çekim eki aldıklarında zarf olmaktan çıkarak isim olurlar.

Örnekler

- » Attığı top camdan **içeri** **girdi**. (“**içeri**” kelimesi ek almadığı için zarf)
- » Attığı top camdan **içeriye** **girdi**. (“**içeri**” kelimesi “-e” yönelme ekini aldığı için isim)

UYARI “Aşağı, yukarı, içeri, dışarı, ileri, geri, öte, beri, doğru” gibi kelimelerin zarf olabilmesi için bir fiilin yönünü belirtmeleri, bir fiille bağlantılı olmaları gerekir. Eğer bu sözcükler bir isimle bağlantılıysa sıfat görevinde kullanılmış olurlar.

Örnekler

- » Merdivenden **yukarı** **çıkı**. (“**yukarı**” kelimesi fiille ilgili olduğu için zarf)
- » Sesler **yukarı** **kattan** geliyor. (“**yukarı**” kelimesi isimle ilgili olduğu için sıfat)

4. Miktar (Azlık-Çokluk) Zarfları

Fiillerin, fiilimsilerin, sıfatların ya da başka zarfların anlamlarını ölçü yönünden tamamlayan, artıran, azaltan zarflardır. Fiille, fiilimsiye, sıfata, adlaşmış sıfata veya zarfa sorulan “**ne kadar?**” sorusuna cevap verir.

“Az, çok, daha, çokça, kadar, bu kadar, biraz, oldukça, pek, pek çok, en, en çok, fazla, epey, epeyce, bayağı” en çok kullanılan miktar zarflarıdır.

Örnekler

Arkadaşıyla yeni sınav sistemini **çok tartıştılar**. (Fiilden önce gelmiş.)

Bu habere doğrusu **pek sevinemedim**. (Fiilden önce gelmiş.)

Çok konuşup başımıza iş açmamalıyız. (Fiilimsiden önce gelmiş.)

Biraz yürüyünce nefesi kesiliverdi. (Fiilimsiden önce gelmiş.)

Çok bilen çok yanılır. (İlki fiilimsiden; ikincisi fiilden önce gelmiş.)

Sabahları **daha erken** kalkmalıyız. (Zarftan önce gelmiş.)

Az gittik uz gittik. (Fiilden önce gelmiş.)

Sobanın yanında **pek sevimli** kedi uyuyordu. (Sıfattan önce gelmiş.)

Pek sağlam ayakkabı değil anlaşılır. (Sıfattan önce gelmiş.)

Çok hızlı konuşuyor bizim ufaklık. (Zarftan önce gelmiş.)

Pek akıllısın sen Muhammed. (Adlaşmış sıfattan önce gelmiş.)

Yukarıdaki cümlelerde koyu yazılan sözcüklere "ne kadar?" sorusu sorulduğunda hepsinde miktar anlamının olduğu görülür dolayısıyla hepsi birer azlık-çokluk (miktar) zarfıdır.

Miktar (azlık-çokluk) Zarfları ile İlgili Uyarılar

1. Miktar (azlık-çokluk) zarfları cümleye çeşitli anlamlar katar.

Örnekler

En güzel günleri birlikte yaşadık. (en üstünlük)

Bu konuda **fazla** titizlik gösteriyor. (aşırılık)

Senden **daha** saygılı öğrenciye rastlamadım. (üstünlük)

Şimdilik **çok** ders çalışıyor. (aşırılık)

Pek yaramaz bir öğrenciydi. (aşırılık)

2. Bazı zarflar cümlede miktar zarfı da zaman zarfı da olabilir. Bu, cümledeki anlamdan çıkar.

Örnek

Beklediğiniz emanet **daha** oraya ulaşmamış. ("Henüz" anlamında olup zaman zarfıdır.)

Daha güzel günler göreceğiz çocuklar. ("Ne kadar?" sorusuna cevap verdiği için miktar zarfıdır.)

3. İsimlerin zarfı olmaz. Buna özellikle dikkat etmek gerekir. Bazı sözcüklerin cümle içerisindeki kullanımı onları bazen sıfat bazen de miktar zarfı yapar.

Örnek

Fazla mal göz çıkarmaz.

Yukarıdaki cümlede yer alan "fazla" sözcüğü sıfattır çünkü isimlerin zarfı olmaz.

Fazla çalışarak sınavı kazanabilir.

Yukarıdaki cümlede yer alan "fazla" sözcüğü zarf-fiilden önce geldiği için miktar zarfıdır.

Not: “En” ve “daha” sözcükleri; sıfatı, adlaşmış sıfatı ve belirteci üstünlük yönüyle belirtir. Bu durumlarda bu sözcükler üstünlük belirteci olarak adlandırılır.

Sonbahar, **en** güzel mevsimdir.

Bu çocuktan **daha** çalışkanını görmedim.

Bizimle gelmeni **en** çok ben istiyorum.

Ben, hepimizden **daha** çok sevdim.

5. Soru Zarfları

Fiilleri veya fiilimsileri soru bakımından belirten zarflardır. Bir cümlede zarfları bulmak için kullandığımız “**nasıl, neden, niçin, niye, ne (eylemin nedenini sormak için kullanılıyorsa), ne zaman, ne kadar?**” cümle içerisinde yer aldıklarında soru zarfı olur.

Örnekler

- » İstanbul’a **ne zaman** varırız?
- » Bu saatte **nereye** gitmiş?
- » Bu arabayı **nasıl** aldın?
- » Dersin bitmesine **ne kadar** kaldı?
- » Toplantıya **neden** yetişemedin?
- » **Ne** ağlıyorsun öyle sessiz sessiz? (“Ne” sorusu eylemin sebebini sormak için, “neden?” sorusu yerine kullanılmıştır.)

UYARI “**Nasıl, ne?**” gibi soruların zarf olabilmesi için bir fiile veya fiilimsiye yöneltilmeleri gerekir. Eğer bu sorular bir isme yöneltilmişse sıfat görevinde kullanılmış olurlar.

Örnekler

- » Eve **nasıl** geldin? (“nasıl” sorusu fiile sorulduğu için zarf)
- » **Nasıl** bir ev almayı düşünüyorsun? (“nasıl” sorusu isme sorulduğu için sıfat)

Not: “Ne” sözcüğü cümle içinde değişik görevler kazanabilir.

- Bana hediye olarak **ne** aldın? (soru zamiri)
- Buraya **ne** gün geleceksin? (soru sıfatı)
- Bu çocuk **ne** ağlıyor? (niçin anlamında, soru belirteci)

Yapı Bakımından Zarflar

Yapı bakımından zarflar basit, türemiş, birleşik ve öbekleşmiş olmak üzere dörde ayrılır.

1. Basit Zarflar

Kök hâlinde olan, ek almamış zarflardır:

“yarın, gece, geç, dün, pek, az, fazla, sık, iyi, çok, hiç, sabah, akşam, henüz...”

2. Türemiş Zarflar

Yapım ekiyle veya yapım eki gibi kullanılmış bazı çekim ekleriyle yapılmış zarflardır:

“sabırlı, aylarca, önce, dostça, sınıfça, yiğitçesine, erken, sabahleyin, kışın, ilkin, ileri, soğuk, içeri, dışarı, aptalca, mosmor, sanıyorum, kaçta, koşarak, okumadan, gelince, şimdilerde...”

3. Birleşik Zarflar

Birden fazla kelimenin bir araya gelip kaynaşarak oluşturdukları zarflardır:

“bugün, biraz, böyle, şöyle, birdenbire, niçin, ilk önce, nasıl...”

4. Öbekleşmiş Zarflar

Birden fazla kelimenin farklı yollarla (ikileme, edat grubu, zarf-fiil grubu) bir araya gelerek oluşturdukları zarflardır:

“hemen hemen,	az çok,
gece gündüz,	-den sonra,
er geç,	-e dek,
ikide bir,	bazı bazı,
aşağı yukarı,	şöyle böyle,
hemen şimdi,	üç aşağı beş yukarı,
kırk yılda bir,	doğru dürüst,
öğleden sonra,	okuma sırasında,
arada sırada,	geldiği zaman...”
yana doğru,	